

ENGELLİLERİN VERGİSEL AVANTAJLARI

Yazar/Author: Yrd.Doç.Dr./Asst.Prof.Dr. Hayriye IŞIK¹

Özet

Türkiye’de engelli kişilerin hakları, başta Anayasa olmak üzere çeşitli yasalar ve uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmıştır. Engellilerin hayat standartlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi adına Anayasamızda, “Devletin sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alacağı ve bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kuracağı veya kurulmasını sağlayacağı...” ifade edilmiştir.

Anayasa’nın 73. maddesinde ise “Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür” ifadesi yer alır. Engelli olmak vergi mükellefi olmaya engel değildir. Ancak engelli kişilerin içinde bulunduğu zor koşulların giderilmesine katkıda bulunmak ve engelli olanlar ve olmayanlar arasındaki rekabet eşitsizliğini gidermek amacıyla Türk Vergi Sisteminde bazı iyileştirici tedbirler alınmıştır.

Bu çalışmada Türk Vergi Sisteminde engellilere tanınan vergisel istisna ile muafiyetler ve yapılan son düzenlemeler ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Engelliler, Vergi, Türk Vergi Sistemi, Vergi İstisnası, Vergi Muafiyeti.

TAX ADVANTAGES OF DISABILITIES

Abstract

The rights of persons with disabilities in Turkey, in the Constitution and various laws and international agreements are secured. Constitution in the name of improving the living standards and the development of people with disabilities, “the state will take measures to protect the disabled and secure their integration into community life and to be established for this purpose, or the establishment of organizations and facilities will provide the necessary ...” unless otherwise indicated.

Seventy-third article of our Constitution: “Everyone is obliged to pay the tax in accordance with the financial strength to meet public expenditure” statement takes place. Being disabled is not a barrier to the taxpayer. However, the difficult conditions of persons with disabilities and those with disabilities and those who do not contribute to the elimination of competition between the inequality of remedial measures have been taken to address some of the tax system

In this study, the Turkish Tax System recognized exemptions and exceptions and the final regulations for disabled will be dealt with.

Key Words: Disabilities, Tax, Turkish Tax Law, Tax Exemption, Tax Exception.

I.GİRİŞ

Engelli, doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük ihtiyaçlarını karşılamada güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi” olarak tanımlanmaktadır (5378 Sayılı Kanun, Md: 3).

Birleşmiş Milletler Sakat Hakları Bildirgesi’nde ise, “Kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri (bedensel ya da sonradan olma) herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar” engelli olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, 2011: 17).

Engelli kavramı literatüre son yıllarda girmiş bir kavram olup, “ özürlü” “ sakat” gibi kavramlar mevzuatta kullanılmakta iken, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun yerini alan 25/04/ 2013 tarihli “[6462 Sayılı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Yer Alan Engelli Bireylere Yönelik İbarelerin Değiştirilmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun](#)” ile toplam 96 kanun veya kanun hükmünde kararnamede yer alan özürlü ve sakat ibareleri engelli olarak değiştirilmiştir (6462 Sayılı Kanun, 1.md.).

¹ Namık Kemal Üniversitesi,İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,Maliye Bölümü, hisik@nku.edu.tr

İlgili kanunun genel gerekçe kısmında bu kavram değişikliğinin nedenleri olabilecek şu ifadelere yer verilmiştir;

“Taraf olduğumuz Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesinde ve insan hakları belgelerinde özürsüz kişi/birey ifadesinin yerine engelli kişi/birey ifadesi tercih edilmektedir. Engelli kişi/birey ifadesinin uluslararası kurumlar ve sivil toplum örgütleri tarafından yerleşik hale getirilmeye çalışılması, aynı zamanda alana ilişkin olarak tıbbî bir perspektiften sosyal bir perspektife doğru bir geçişi de ifade etmektedir. Bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybeden ve topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını engelleyen tutum ve çevre koşullarından etkilenen bireyleri tanımlamak üzere mevzuatımızda “sakat”, “özürsüz”, “çürük” ve “engelli” ifadeleri aynı anda kullanılmaktadır. Diğer taraftan, “özürsüz”, “sakat” ve “çürük” ifadeleri toplum nezdinde ağırlıklı olarak negatif bir algımanın konusu olmaktadır. Tasan ile ilgili mevzuatta terminoloji birliğinin sağlanması, uluslararası hukukî metinlerde ve literatürde ağırlık kazanan eğilimin yansıtılması, söz konusu ifadelerle yönelik toplum nezdindeki negatif algının izale edilmesi amaçlarını teminen, mevzuatımızda yer alan sakat, özürsüz ve çürük ibarelerinin ve türevlerinin yerine engelli ibaresinin ve türevlerinin kullanılması öngörülmektedir.”

Türkiye’de engelli sayısı hakkında kesin rakamlara ulaşamamakla beraber, istatistiki araştırmalara göre engelli nüfus toplam nüfusun yaklaşık % 12.29’unu oluşturmaktadır (TUIK, 2002). Ulusal Engelliler Veri Tabanı (ÖZVERİ) istatistiklerine göre ise, kayıtlı olan engelli bireylerin engel türüne göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo1/Table 1: Türkiye’de Engelli Kişilerin Engel Durumuna Göre Dağılımı (2013)/ *Distribution of Persons With Disabilities in Turkey According to Disability Condition (2013)*

Engel Grubu	Engelli Sayısı
Süreğen Hastalıklar	776.532
Dil ve Konuşma	39.469
Zihinsel	490.733
İşitme	156.451
Ortopedik	324.745
Diğer	2.535
Bilinmeyen	1.498
Ruhsal ve Duygusal	175.902
Görme	216.268
Toplam	1.536.306

Kaynak: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2013: 20.

Buna göre, Türkiye’de toplam 1.536.306 kişi engelli olarak yaşamlarını devam ettirmektedir.

II. TÜRK VERGİ SİSTEMİNDE ENGELLİLERE SAĞLANAN İSTİSNALAR

Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir. Sosyal devlet kavramı, ekonomik bakımdan güçsüz olan bireyleri koruma düşüncesinden geliştirilmiştir. Sosyal devletin temel amaç ve görevleri sosyal adaletin, sosyal refahın ve sosyal güvenliğin sağlanmasıdır. Bu çerçevede içinde devletin ekonomik ve sosyal yaşama planlı olarak müdahale etmesi, sosyal adaleti gerçekleştirmek için gelirin ve servetin dağılımını adil bir duruma getirmesi gerekmektedir. Sosyal devlet kavramı, hukuk devleti kavramından farklı olarak devlete olumlu bazı ödevler yüklemektedir. Hukuk devleti kavramının kanun önünde eşitlik anlayışı, sosyal devletle ekonomik ve sosyal bir içerik kazanarak fırsat ve olanak eşitliğine dönüşmüştür. Hukuk devleti kavramı vergi adaletinin, kanun önünde eşitlik (yatay adalet) yönü ile ilgilendiği halde sosyal devlet gelir, servet, harcama, aile yükü vb. yönlerden farklı durumlarda olanların ne ölçüde farklı vergilendirilecekleri (dikey adalet) sorunu ile ilgilidir (Çağan, 1980: 145). Engelli bireylere yönelik yapılan maddi yardımlar ve topluma entegrasyonları için alınan tüm tedbirler sosyal devlet ilkesinin bir sonucudur.

Türk Vergi Mevzuatında engelliler için sağlanan vergi avantajlarını;

- Gelir Vergisi Kanunu'nda yer alan ve engelli ücretlilerin gelir vergisi matrahlarının hesaplanmasında dikkate alınan engellilik indirimi uygulaması,
- Engelliler için üretilmiş araç-gereçlerin katma değer vergisi istisnası,
- Engellilerin taşıt alımlarıyla ilgili olarak özel tüketim vergisi istisnası,
- Tek meskeni olan malul ve engellilere Emlak Vergisi Kanunu'na göre indirimli vergi oranı uygulaması,
- Yurt içinden satın alma veya yurt dışından ithal edilmek suretiyle engelliler tarafından edinilen motorlu taşıtlar vergisi istisnası,
- Engellilere mahsus eşyalarda gümrük vergisi istisnası oluşturmaktadır.

1. Gelir Vergisi Kanunu

Engelli kişilerin, içinde bulunduğu zor koşulların giderilmesine katkıda bulunmak ve özürllüer ile özürllü olmayanlar arasındaki rekabet eşitsizliğini gidermek amacıyla kendisi veya bakmakla yükümlü olduğu engelli kişi bulunan ücretliler ve serbest meslek erbabı ile basit usulde vergilendirilen engelli mükelleflerin gelir vergisi matrahlarının hesaplanmasında engelli indirimi uygulanmaktadır. Engelli indirimi 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na göre yalnız ücretliler için uygulanırken, 4369 Sayılı Kanun ile indirim kapsamı genişletilmiştir. Buna göre engelli indirimi uygulamasından faydalanacak olanlar;

1. Engelli ücretli,
2. Bakmakla yükümlü olduğu engelli bulunan ücretli,
3. Engelli serbest meslek erbabı,
4. Bakmakla yükümlü olduğu engelli bulunan serbest meslek erbabı,
5. Basit usulde vergilendirilen engellilerdir.

Engellilerin çalışma gücü kayıp oranları, Gelir Vergisi Kanununa ve bu Kanun gereğince hazırlanan Yönetmeliğe göre belirlenmektedir. 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 31'inci maddesine göre, “ *Çalışma gücünün asgari % 80'ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece engelli, asgari % 60'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ikinci derece engelli, asgari % 40'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise üçüncü derece engelli*” sayılmaktadır.

Engelli kişinin bakmakla yükümlü olduğu engelli kişiler kapsamında, engelli kişinin tabi olduğu çalışma mevzuatı veya bağlı bulunduğu sosyal güvenlik kurumunun mevzuatına göre yükümlü sayılan anne, baba, eş ve çocukları yer almaktadır. Çocuklarda yaş sınırlamasına gidilmeksizin işlem yapılmaktadır. İndiriminden faydalanacak kişi sayısının birden fazla olması halinde, indirim miktarı her biri için ayrı ayrı belirlenerek, indirim uygulanmasında toplu olarak dikkate alınmaktadır.

284 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği'ne göre engelli sayılanların çalışma gücü kayıp oranlarına göre belirlenen dereceler itibariyle tespit edilen aylık engelli vergi indirimi tutarları 2013 takvim yılında uygulanmak üzere aşağıdaki gibi tespit edilmiştir (GVGT, 284 Seri No). Buna göre, vergi indirimi birinci derece engelliler için 800 TL, ikinci derece engelliler için 400 TL, üçüncü derece engelliler için ise 190 TL'dir.

Tablo 2/Table 2: Engelli Vergi İndirimi Tutarları/Amounts of Disability Tax Deduction

1. Derece Engelliler İçin (Çalışma gücünün asgari % 80'ini kaybetmiş olanlar)	800 TL
2. Derece Engelliler İçin (Çalışma gücünün asgari % 60'ını kaybetmiş olanlar)	400 TL
3. Derece Engelliler İçin (Çalışma gücünün asgari % 40'ını kaybetmiş olanlar)	190 TL

Kaynak: 284 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği, 31.12.2012

Bu tutarlar, engelli ücretlilerde ve bakmakla yükümlü olduğu engelli kişi bulunan ücretlilerde aylık gelir vergisi matrahından indirilir. Serbest Meslek faaliyetinde bulunan engelliler ile bakmakla yükümlü olduğu engelli bulunan serbest meslek erbabının ve basit usulde vergilendirilenlerin beyan edilecek yıllık gelirlerinden (yukarıda aylık olarak belirlenen tutarlar yıllık olarak hesaplanarak) indirilir.

4857 Sayılı İş Kanunu'nun 30. Maddesine göre, "İşverenler elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde % 3 engelli ve kamu işyerlerinde ise % 4 engelli ve % 2 eski hükümlü işçiyi meslek, beden ve ruh durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler". Türk İş Kurumu verilerine göre, 2013 (Şubat) yılı itibariyle kamu (10.629) ve özel (61.621) olmak üzere engelli çalıştırmakla yükümlü işyerinde istihdam edilen engelli işçi sayısı toplam 72.250'dir (<http://www.iskur.gov.tr/kurumsalbilgi/istatistikler.aspx>)

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 53. Maddesine göre ise "Kurum ve kuruluşlar bu Kanun'a göre çalıştırdıkları personele ait kadrolarda % 3 oranında engelli çalıştırmak zorundadır". Devlet Personel Başkanlığı verilerine göre 2013 (Mart) yılı itibariye kamu kurumlarında istihdam edilen memur sayısı 27.443'dür (http://www.dpb.gov.tr/istatistik_internet).

Tablo 3'de Gelir İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre, engelli indiriminden faydalanan kişilerin faaliyet alanlarına göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre, Türkiye'de indirimden faydalanan toplam engelli sayısı 214.380 olup, bu rakamın içinde ücret geliri elde edenlerin sayısı, 166.910'dur. 15 serbest meslek erbabı ve 21 basit usule tabi ticari kazanç sahibi kişiler engelli indiriminden faydalanmaktadır.

Tablo 3/Table 3: Faaliyet Gruplarına Göre Engelli Vergi İndiriminden Faydalananların Sayısı (2011)/ The Number of Disability Tax Deduction Beneficiaries According to Group Of Activity (2011)

Faaliyet Grupları	Sayı
Hizmet Erbabı	166.910
Hizmet Erbabının Bakmakla Yükümlü Olduğu Kişiler	47.397
Serbest Meslek Erbabı	15
Serbest Meslek Erbabının Bakmakla Yükümlü Olduğu Kişiler	37
Basit Usül	21
Toplam	214.380

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/SIIVI.htm, 16.06.2013.

2. Katma Değer Vergisi

Engellilerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programlarının" teslimi KDV'den istisna edilmiştir (3065 Sayılı KDVK, 17.md., 5378 Sayılı Kanun 37.md.).

Görme özürlülerin kullandıkları baston, yazı makinesi, kabartma klavye, sesli kitap ya da ortopedik özürlülerin kullandıkları protez gibi cihazlar bu kapsamda yer alır. Ancak, engellilerin derecelerine göre gerek

kendi adlarına kayıt ve tescil edilmiş olan taşıtları veya kendi adlarına kayıt ve tescilli olan ve engellilik haline uygun özel tertibatlı taşıt veya özel tertibatlı hale getirilmiş taşıtlar için istisnai bir düzenleme bulunmamaktadır.

3. Özel Tüketim Vergisi

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinin 2 numaralı bendinde yer alan ve ilk iktisabı yapılacak araçlarda engelliler için uygulanan istisna Kanuna ekli (II) sayılı listedeki kayıt ve tescile tabi malları kapsamaktadır (4760 Sayılı Kanun, 7/2);

a) Motor silindir hacmi 1.600 cm³'ü aşmayan binek otomobilleri ile esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar, motor silindir hacmi 2.800 cm³'ü aşmayan eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar ile motosikletlerin, engellilik derecesi % 90 veya daha fazla olan malûl ve engelliler tarafından,

b) Aynı araçların, bizzat kullanma amacıyla engelliliğine uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malûl ve engelliler tarafından, beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabı ÖTV'den istisna edilmiştir.

Buna göre Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda engelli kişiler adına iki tür istisna yer almaktadır. Birincisi, % 90'dan fazla engellilik derecesi olup, özel tertibatı bulunmasına gerek olmayan bir aracı satın alan engelliler için uygulanan istisna, diğeri de, engellilik derecesi % 90'daha az olan engellilerin "hareket ettirici" özel tertibat yapılmış bir aracı satın almaları halinde uygulanan istisnadır (Ozonsoy, 2012: 62)

Engellilik derecesi % 90 veya daha fazla olan malul ve engelliler tarafından alınan araçların ilk iktisabında ÖTV istisnası uygulanması için, bu kişilerin araçları kullanması şartı aranılmamakta ve özel tertibat yaptırılmasına da gerek bulunmamaktadır. İstisna uygulamasında, aracın ilk iktisabını yapacak olan kişinin engellilik derecesinin % 90 veya daha fazla olduğuna dair Engellilere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmeliğe göre yetkili sağlık kuruluşlarından alınacak sağlık kurulu raporu aslı veya noter onaylı örneğinin, araçların ilk iktisabının yapılacağı motorlu araç ticareti yapanlar tarafından söz konusu araca ait ÖTV beyannamesinin verildiği gün vergi dairesine verilmesi yeterlidir.

Engellilik derecesi % 90'ın altında olan engellilerin ÖTV istisnasından yararlanabilmeleri için satın alacakları araçlarda özel tertibat yapılması gereği bulunmaktadır. Ayrıca bu kişilerin istisna uygulanan ilk alımlarına ilişkin olarak mükellefler tarafından verilecek ÖTV beyannamesinde ilave bazı belgeler zorunlu kılınmıştır. Bunlar, alıcının maluliyeti veya engelliliği ile özel tertibat yaptırılan araçları kullanabileceğine dair yetkili sağlık kuruluşlarından alınan sağlık kurulu raporunun aslı veya noter onaylı örneği, aracın engelliliğe uygun olarak değiştirildiğine dair teknik belgenin aslı veya noter onaylı örneği ve alıcının "H" sınıfı sürücü belgesinin örneğidir. Bu belgelerin verilmesi kaydıyla beyannamede ÖTV hesaplanmayacaktır. Vergi Dairesince kabul edilen beyanname ve ekleri incelenerek, araçta yapılan özel tertibatın raporda yazılı engelliliğe uygun hareket ettirici bir tadilat olduğu tespit edilecektir (Gelir İdaresi Başkanlığı, 2013: 24).

4. Emlak Vergisi Kanunu

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun 5378 sayılı "Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" un 22. maddesi ile değişik 8.maddesinin ikinci fıkrasında yer alan indirimli bina vergisi oranına ilişkin hükme, engelliler ifadesi eklenmiş, böylece engellilerin de "sıfır" oranlı bina vergisi uygulamasından faydalanmaları sağlanmıştır (47 Seri No'lu Emlak Vergisi Genel Tebliği).

Buna göre, Türkiye sınırları içinde, brüt yüzölçümü 200 m²'yi geçmeyen tek meskeni olan, tek meskende hisseye veya tek meskenin intifa hakkına sahip bulunan engelliler bu meskenleri için Bakanlar Kurulu'nca belirlenen indirimli (sıfır) bina vergisi oranından yararlanacaklardır. Engellilerin indirimli bina vergisi oranından yararlanabilmeleri için bu durumlarını tam teşekküllü Devlet hastanesinden alınmış olan sağlık kurulu raporu ile ilgili belediyelere belgelendirmeleri gerekmektedir.

Engellilerin birden fazla konuta veya birden fazla konutta hisseye sahip olmaları, sahip oldukları konutun 200 m²'yi aşmış olması durumunda ve belirli zamanlarda dinlenme amacıyla kullandıkları yazlık vb. türden konutları için istisna uygulanmayacaktır. Buna rağmen engellilerin bu istisnadan yararlanması için sahip olduğu tek konutta bizzat oturması şart değildir. Konutunu kiraya verip, kendisi kirada oturan özürlü de sahip olduğu konut için emlak vergisi ödemeyecektir.

5. Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu

197 Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanun'a göre, engellilik derecesi % 90 ve daha fazla olan malul ve engellilerin adlarına kayıtlı taşıtlar ile diğer malul ve engellilerin, bu durumlarına uygun hale getirilmiş özel tertibatlı taşıtlardan motorlu taşıtlar vergisi alınmamaktadır (197 Sayılı Kanun, 4/c).

25.12.2003 tarihinde kabul edilen 5025 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile öncesinde bu istisnadan sadece malul kişiler faydalanmakta iken, bu düzenleme ile istisna kapsamına engelliler de ilave edilmiştir. Ayrıca bu istisnadan yararlanma şartı olan bizzat kullanmak zorunluluğu uygulamadan kaldırılmış ve böylece engellilik dereceleri % 90 ve daha fazla olan malul ve engellilerin adlarına kayıtlı taşıtların özel tertibatlı olması veya olmaması konusunda kısıtlama da kaldırılmıştır (Çavdar, 2011).

Engellilik dereceleri % 90 ve daha fazla olan malul ve engellilerin *kendi adlarına kayıt ve tescil edilmiş olan taşıtlarının* motorlu taşıtlar vergisinden istisna edilmesi için, engellilik durumlarını tam teşekküllü Devlet hastanesinden alınmış olan sağlık kurulu raporu ile ilgili vergi dairelerine belgelendirmeleri,

Engellilik dereceleri % 90'dan az olan malul ve engellilerin de *kendi adlarına kayıt ve tescilli olan taşıtların engellilik haline uygun özel tertibatlı veya özel tertibatlı hale getirilmiş taşıtları* için bu durumlarını tam teşekküllü Devlet hastanesinden alınan sağlık kurulu raporu ile belgelendirmeleri gerekmektedir.

6. Gümrük Vergisi Kanunu

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 167/12. maddesinde; "engellilerin kullanımına mahsus eşyanın" gümrük vergisinden muaf olduğu belirtilmiştir. Engellilerin gümrük vergisi ödemek durumunda kalmayacakları eşyalar kapsamında şunlar yer alır (4458 Sayılı Gümrük Kanunu, 12.md; www.gib.gov.tr);

a) Görme engelliler hariç olmak üzere, malul ve engellilerin hayatlarını idame ettirmesi için kişisel kullanımlarına mahsus özel surette imal edilmiş olup, engelli kişilerin bizzat kendileri tarafından veya engelli kişilere yardım sağlanması amacıyla yönelik olarak vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler ile resmi kurumlara karşılıksız gönderilen ve ücretsiz dağıtılmak üzere belirtilen dernek, vakıf ve resmi kurumlar tarafından serbest dolaşıma giren motorlu veya motorsuz koltuk, bisiklet ve diğer eşya,

b) Vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler ile Sağlık Bakanlığınca yetki verilenler tarafından ithal edilen, malul ve engelli kişileri toplu olarak taşımaya yönelik, malul ve engelli kişinin araca binip inmesiyle taşınmasını kolaylaştırıcı tertibatı bulunan motorlu kara nakil vasıtaları,

c) Gümrük idaresine sunulduğu tarih itibarıyla, kayıt ve model yılı dahil, üç yıldan eski olmamak kaydıyla;
- Münhasıran engelli kişi tarafından kullanılmak üzere özel surette imal edilmiş hareket ettirici tertibatı bulunan (3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren sol bacak engeli olan gazilerde özel tertibat aranmaz) ve bu kişiler tarafından serbest dolaşıma giren, motosiklet ve motor silindir hacmi 1600 cc.'ye kadar olan otomobiller,

- El ve ayak fonksiyonlarını tamamen yitirmiş olmaları nedeniyle bizzat engelli kişi tarafından kullanılmayan, kişinin araca binip inmesiyle taşınmasını kolaylaştırıcı tertibatı bulunan, engelli kişinin üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımlarından bir sürücü veya kişi ile iş akdine bağlı olarak istihdam edilen sürücü tarafından kullanılacak vasıtalar motor silindir hacmi 2500 cc.ye kadar olan alan minibüslere ve portatif koltuklar hariç olmak üzere, sürücüsü dahil altı ila dokuz oturma yeri olan, malul ve engelli kişinin rahatça taşınabilmesine imkan verecek tavan yüksekliğine sahip olan motorlu kara nakil vasıtalarına, gümrük vergilerinden muafiyet tanınır. Eşyalara ait olan ve eşya ile birlikte getirilen parça, yedek parça ve aksesuarlar veya bu eşyanın bakım, kontrol, ayarlama ya da tamiri için gerekli olan aletler de bu muafiyet kapsamındadır.

Engelli kişilerin gümrük vergisi ödmeden özel tertibatlı engelli araca sahip olabilmesi için alınan araç eğer binek otomobil ise binek otonun engelli kişi tarafından kullanılmak üzere özel surette imal edilmiş hareket ettirici tertibatı bulunmalı ve silindir hacmi 1600 (dahil) cc' ye kadar olmalıdır. Arazi taşıtları bu istisnanın dışında tutulmuştur.

Özel tertibatlı engelli aracını ithal edecekler el ve ayaklarında ortopedik engeli bulunan kişilerdir. Ortopedik engeli bulunmayan kişilerin gümrük vergisinden muaf olarak özel tertibatlı araç ithal etmeleri mümkün bulunmamaktadır. Ortapedik engelli kişiler, Türkiye Gümrük Bölgesi dışında yerleşik ise; ikametini Türkiye Gümrük Bölgesine kesin olarak nakletmesi halinde, Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik ise; Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki gerçek ve tüzel kişiler (dernek, vakıf vb.) tarafından kendisine bağış yoluyla gönderilen veya bedel karşılığı alınan özel tertibatlı engelli aracını ithalat vergilerinden muaf olarak ithal edebilir

Bizzat engelli kişi tarafından kullanılmayan araç ise, bu aracın el ve ayak fonksiyonlarını tamamen yitirmiş engelli kişinin araca binip inmesiyle, taşınması kolaylaştırıcı tertibatı bulunmalı ve engelli kişinin üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımlarından bir sürücü veya engelli kişi tarafından iş akdine bağılı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılmalı ve aracın silindir hacmi 2500 (dahil) cc'ye kadar olmalıdır. Arazi taşıtları ve binek otomobiller bu istisnanın dışında tutulmuştur.

Özel tertibatlı engelli aracı motosiklet ise, engelli kişiler tarafından kullanılmak üzere özel surette imal edilmiş olması halinde gümrük vergileri ödenmeyecektir.

Engelli kişiler mülkiyetlerinde Gümrük Vergisi ödemededen ithal edilmiş özel tertibatlı otomobil, minibüs ve motosiklet kayıtlı olduğu sürece ve bunların fiilen ithal edildiğı tarihten itibaren beş yıl geçmedikçe, bu taşıtları satamaz ve yeniden aynı şekilde muafiyet kapsamında otomobil, minibüs ve motosiklet ithal edemezler. Fiili ithal tarihinden itibaren beş yıl geçtikten sonra Gümrük Vergilerinin tahsili koşuluyla; fiili ithal tarihinden itibaren on yıl geçtikten sonra ise Gümrük Vergileri ödenmeksizin söz konusu taşıtların muafiyet hakkı bulunmayan kişilere satış veya devri mümkün bulunmaktadır.

III. SONUÇ

“Dünya ölçeğinde engellilere yönelik yapılan her türlü çalışmanın ana hedefi engellilerin toplumsal yaşama tam ve eşit katılımının sağlanması ve güçlendirilmesidir. Engellilerin kendine yeterli, toplumla kaynaşabilen, üretici bireyler olarak yetişmelerini sağlamak için eğitsel, kültürel, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması gerekir. Bütün hizmetler, olanaklar ve avantajlar engellilerin toplumla kaynaşmalarını engellemeyecek biçimde ve onların durumlarına ve ihtiyaçlarına uygun koşullarda düzenlenmelidir” (5378 sayılı Kanun).

Vergi mevzuatında yapılan düzenlemelerle engelleri dolayısıyla bazı zorlukları yaşayan engellilerin hem ekonomik yönden desteklenmesi hem de sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının ve uyumlarının sağlanması konusunda kısmen de olsa sosyal devlet anlayışının gereğı yerine getirilebilmektedir. Engellilere sağlanan vergi avantajları gelir vergisi, KDV, özel tüketim vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, emlak vergisi ve gümrük vergisi kapsamında yer almaktadır.

Bu avantajlar içerisinde özellikle gelir vergisinde indirim imkânını veren engelli indirimi uygulaması ile engellilerin ekonomik yönden desteklenmesi sağlanmıştır. İndirim kapsamına ücretliler yanında, serbest meslek erbabı ve basit usule tabi vergi mükelleflerinin ve bakmakla yükümlü kişilerin de dahil edilmesi engelliler için olumlu bir düzenleme olmuştur. Ancak, bazı vergi türlerinde kapsam daraltıcı uygulamalara rastlanmaktadır. Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17 maddesine göre engellilerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç vergiden istisna edilmiş olmasına rağmen, bu kapsama engellilerin kullanacağı taşıt araçları dahil edilmemiştir.

Extended Summary

Disabilities, congenital or acquired for any reason, is defined as physical, mental, spiritual and social life due to the loss of sensory and social skills to adapt to varying degrees and have difficulties in meeting their daily needs and the protection, maintenance, rehabilitation, counseling and support for people in need of services. Although exact figures on the number of disabled in Turkey is unable to acquire, 12.29 % of the total population with disabilities based on statistical studies' constituted.

Disabled people's economic, social, cultural, social state of law is a requirement of eliminating barriers. One of the factors that can affect the lives of people with disabilities is paying taxes. Being disabled is not a barrier to the taxpayer. However, the difficult conditions of people with disabilities and those with disabilities and those who do not contribute to the elimination of competition between the inequalities of remedial measures have been taken to address some of the tax system.

In this study, with the exception and exemptions of the Turkish Tax System granted and are discussed in the final regulations. Turkish tax legislation provided tax benefits for people with disabilities;

- Income Tax Law and the disabled wage earners in the income tax assessment, included in the calculation of disability allowance application,
- Equipment manufactured the Value Added Tax exemption for the disabled,
- People with disabilities with respect to the procurement of vehicle the Special Consumption Tax exemption,
- Single Estate Tax Act of domicile of the reduced tax rate of disabled people and people with disabilities application,

- The purchase of domestically or imported from abroad by way of tax exemption for motor vehicles acquired by people with disabilities,
- Disabled special exemption of customs duty in articles

Income Tax: According to the Income Tax Law No. 193, those with disabilities will benefit from the application of discount is as follows, disabled-paid, dependents with disabilities paid, disabled self-employed, the self-employed dependents with disabilities, simple method taxed disabilities.

Working power loss rates of people with disabilities are taken into account for the benefit of the tax deduction. Working power loss rates with disabilities, in accordance with the Income Tax Act and the Regulations made under this Law are determined. According to Article 31 of the Income Tax Act No. 193, "Working in the power of civil servants have lost at least 80% of first-degree disability, lost at least 60% of the civil servants in the second-degree disability, lost at least 40% of the service If the expert third-degree disability" is counted. Disabled ranks of those recognized as working power loss ratios determined as of the monthly disability tax credit is determined by the amounts to be applied in the calendar year 2013 was determined as follows (GVGT, Serial No. 284). Accordingly, the tax credit for first-degree disabled 800 TL, 400 TL for second-degree disability and 190 TL for the third-degree disabled.

Value Added Tax: disabilities education, occupations, designed specifically for the daily lives of all kinds of equipments and special computer programs "are exempt from VAT, delivery (No. 3065 KDVK, 17.md., 37.md. Law No. 5378).

Special Consumption Tax: Special Consumption Tax Law No. 7 of 4760 in sub-paragraph of Article 2 of the first exception to the law applied to disabled vehicles attached to the acquisition of (II) of the list of goods subject to registration and registration includes (Law No. 4760, 7/2):

- The engine of a cylinder capacity 1600 cm³, not exceeding passenger cars and mainly manufactured for transporting people other motor vehicles, the engine of a cylinder capacity 2800 cm³, not exceeding the transport of goods motor vehicles and motorcycles, disability rating of 90% or more disabled and by people with disabilities,
- The same tools, the actuator itself suitable for use in a special device disablement together with the disabled and people with disabilities who, by the acquisition of the first five years, including a one-off special consumption tax has been no exception.

Estate Tax Law: Estate Tax Law No. 1319 5378 "Disability and the Law Amending Certain Laws and Decrees" s 22 in the second paragraph of Article 8 of Article amended by the provision for income tax rate of discount building, attached to the expression of the disabled, people with disabilities so that the "zero" rate of tax administration has ensured (47 Estate Tax General Communiqué Serial No.).

Motor Vehicles Tax Act: Motor Vehicles Tax Law No. 197, according to the degree of disability, and more than 90 % of the vehicles registered in the names of the disabled and people with disabilities and other disabled people and people with disabilities, tailored to the specific circumstances are not tax-fitting vehicles, motor vehicles (No. 197 Law 4 / c).

Customs Tax Law: Education, operation or physical, mental, and social development of the disabled has been made for a special way, people with disabilities to help them provide for their own use or for the purpose of bringing the associations serving the public interest by institutions and organizations authorized by the Ministry of Health with the customs of imported goods are exempt from tax.

Some difficulties due to the barriers people with disabilities living in the tax legislation and regulations, as well as economic support for their participation in social and economic life and in the provision of adaptation may be performed at least partly due to the concept of the social state.

Kaynakça

ÇAĞAN, Nami. (1980). Demokratik sosyal hukuk devletinde vergilendirme. Ankara Üniversitesi, *Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 37, S:1-4. Ankara.

ÇAVDAR, İsmail. (2011). H sınıfı ehliyeti hakkında. http://www.ozurlulergazetesi.com/author_article_print.php?id=687, 13.05.2013.

OZANSOY, Ahmet. (2012). Özürlü araçları KDV'den istisna mı?. *Mali Çözüm Dergisi*, Mayıs-Haziran 2012.

ÖZTÜRK, Mustafa. (2011). Türkiye'de engelli gerçeği. *MÜSİAD Cep Kitapları*: 30, İstanbul.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Engelli bireylere ilişkin istatistiki bilgiler. Mayıs, 2013, http://www.eyh.gov.tr/upload/Node/7936/files/Engelli_Bireylere_Yonelik_Istatistik_Bulteni_Mayis_2013.pdf, 01.06.2013.

T.C. Devlet Personel Başkanlığı. http://www.dpb.gov.tr/istatistik_internet, 18.05.2013.

Gelir İdaresi Başkanlığı. Vergi istatistikleri. Engellilik indirimine ilişkin vergi istatistikleri. http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/SIIVI.htm, 16.06.2013.

Gelir İdaresi Başkanlığı. (2013). Engelliler için vergi rehberi. Ankara http://www.gib.gov.tr/fileadmin/beyannamerehberi/2013_engellilervergirehberi.pdf, 26.06.2013.

Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK). İstatistiksel tablolar. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1017, 14.05.2013.

<http://www.iskur.gov.tr/kurumsalbilgi/istatistikler.aspx>, 05.04.2013.

www.ivdb.gov.tr/.../OZURLULER%20ICIN%20VERGI%20INDIRIMI.doc, 20.04.2013.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/gerekciler/GVK/cilt_1_193_sayili_kanun.pdf, 11.04.2013.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf>, 12.02.2012.

4458 Sayılı Gümrük Kanunu, <http://gumrukmevzuati.com/gumruk-mevzuati/gumruk-mevzuati/4458-sayili-gumruk-kanunu-gumruk-mevzuati>, 20.06.2013.

4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028>, 23.005.2013.

4857 Sayılı İş Kanunu, <http://www.iskanunu.com/images/dokuman/4857-sayili-is-kanunu-guncel-tam-metin-2012.pdf>, 25.05.2013.

5378 Sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378.pdf>, 12.06.2012.

6462 Sayılı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Yer Alan Engelli Bireylere Yönelik İbarelerin Değiştirilmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/05/20130503-1.htm>, 10.06.2013.

47 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği, 31.12.2005, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028>, 22.06.2013.

284 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği, 31.12.2012, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121231M4-19.htm>, 29.04.2013.